

Současná fotografie dna Macochy s návštěvníky Foto: Petr Zajíček

100 let od zpřístupnění dna Macochy pro veřejnost

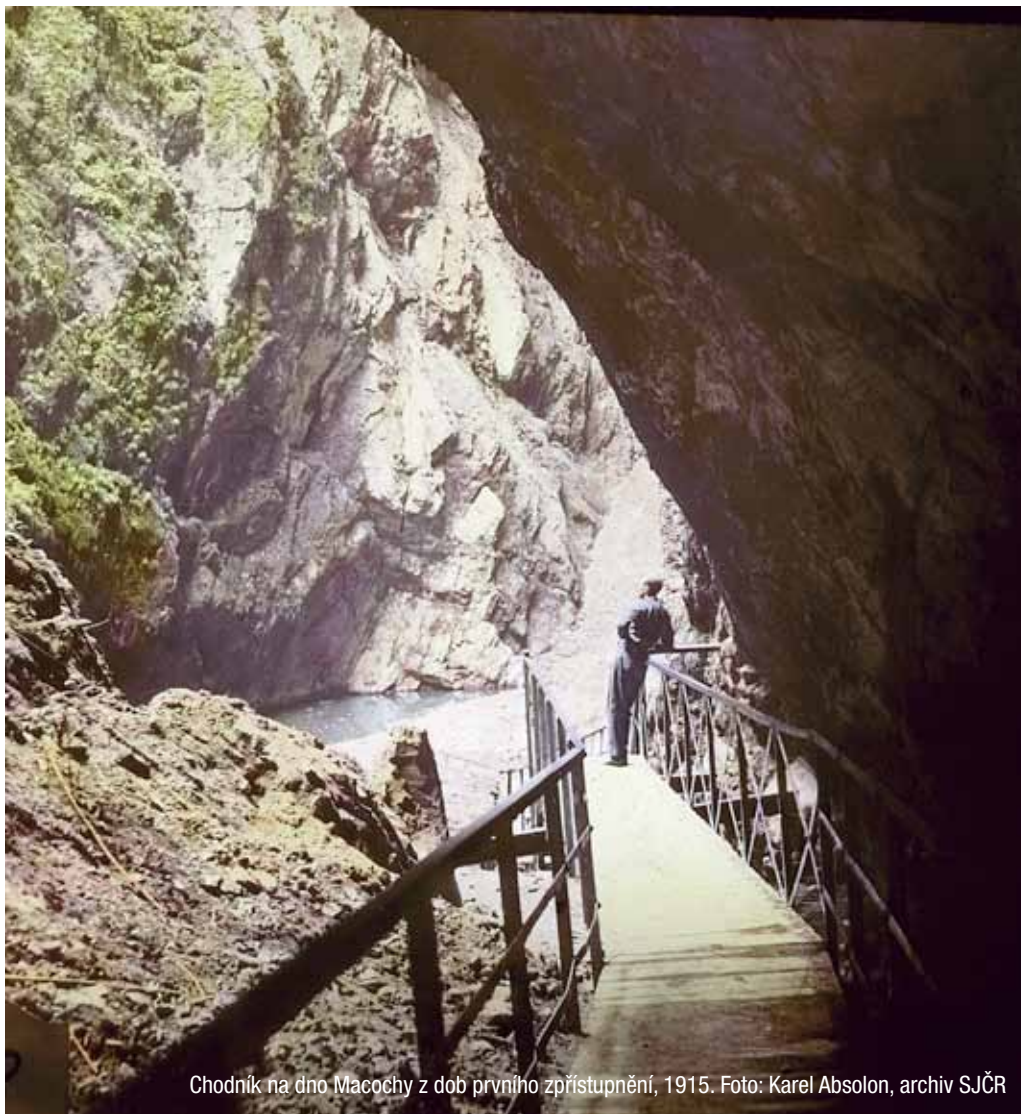
Jan Flek, Petr Zajíček

Propast Macocha patří k nejvýznamnějším krasovým jevům ve střední Evropě. Byla známa odnepaměti a její dno bylo v dřívějších dobách přístupné pouze shora, po lanech či žebřících, Prvním člověkem, který dle historických pramenů stanul na dně Macochy byl brněnský minorita Lazarus Schopper. Sestup se uskutečnil roku 1723. Po něm následovala řada dalších badatelů a dobrodruhů. Za zmínku stojí expedice Karla Rudzinského z roku 1784, který se poprvé pokusil nakreslit půdorys i vertikální

řezy propastí. Ačkoliv byly jeho nákresy značně nepřesné, patří k velmi významným historickým dokumentům. Již v průběhu 19. století znali badatelé souvislost s řekou na dně propasti a vývěrem Punkvy v Pustém žlebu. A na počátku století dvacátého se podrobným výzkumem propasti a dalších souvisejících krasových jevů zabývala výzkumná skupina pod vedením profesora Karla Absolona. V letech 1901–1905 zorganizoval několik expedic na dno (ve dvou případech vícedenních), během kterých propast

dokumentoval a prozkoumával na ni navazující jeskynní prostory. Zároveň byl prováděn průzkum jeskyní ve stěně Pustého žlebu, které by mohly mít s Macochou souvislost. 26. září 1909 se badatelům nově založené sekce pro výzkum jeskyň při Klubu přírodovědném v Brně podařilo poprvé proniknout do rozsáhlých prostor dnešních Punkevních jeskyní. Sám Absolon o těchto okamžicích napsal: „*První den a o týden později i druhý den pracovní nevedl k výsledku, v třetí den pracovní otvor byl konečně uvolněn,*

Chodník na dno Macochy z dob prvního zpřístupnění, 1915. Foto: Karel Absolon, archiv SJČR

balvany uvolněny, takže jsem se mohl opatrně proplaziti mezi zbylou balvanitou ssutí a sjeti po laně dolů: druhý kolega Jeschek, mne následoval. Byli jsme v nevlídné prostře, dno volná směs balvanů. Prodíráme se a slézáme níže a níže mezi kolosy kamennými; v tom zaleskne se hladina vodní – jsme tedy přece u Punkvy! Jest to ale zase jen nepřekonatelný syfon! Zpět! Hledáme další pokračování, hledáme další průvan, který se nám stratil. Ve výši je opravdu otvor, pomáhám koll. Jeschkovi nahoru, on razí cestu, plazíme se kanálem – v tom již k nám doléhá dutá ozvěna, s radostným úžasem nahlížíme do velkých prostor.“ Průzkum nově objevených prostor pokračoval a zároveň probíhaly i práce na jejich zpřístupňování pro veřejnost. Hlavním Absolonovým cílem bylo proniknout skrz jeskynní prostory až na dno Macochy. Cesta objevů však byla v některých fázích velmi komplikovaná, a to i z důvodů majetkových.

Objevitelé měli obavy, že majitel vchodu a hlavních prostor Punkevních jeskyní, což byl Salmův velkostatek, další výzkumné práce zakáže. Proto učinili 5. a 6. července 1910 tajnou výpravu s cílem překonat koncový syfon za Předním dómem, což se jim podařilo. Objevili dnešní Reichenbachův dóm, Stalagmitovou chodbu a dóm Klidu (dnes Zadní dóm). Ještě téhož roku byly všechny tehdy objevené části zpřístupněny veřejnosti. Pokračující cestě k Macošce zabráňovaly vrstvy sedimentů v koncových partiích jeskynního systému. Po jejich prokopání v délce 37 metrů narazili dělníci na vodu.

Další postup se nabízel ze strany Macochy. Do propasti byl spuštěn drátěný žebřík, dráty telefonického spojení. Dělníci tudy sestupovali, aby zkusili štěstí v „Trámových“ (Kuchařových) jeskyních. Zde se podařilo rozšířením úzké skuliny vniknout 8. června 1913 do volné

komínové prostory, ale s ukončením opět ve vodě. 20. října 1913 provedl prof. Absolon zaměření těchto prostor a zjistil, že je od známých „Hlinitých síní“ vzdálen 33,3 m.

Dělníci však odmítali stále se pohybovat po lanovém žebříku dolů a nahoru. Pro ulehčení přístupu na dno Macochy byla pod dolním můstkem instalována mohutná traverza a z ní spuštěn žebř o hmotnosti 2 700 kg. Měl opěrné oblouky, byl veden nejprve při stěně pod můstkem a pak v mírném oblouku volnou prostorou Macochy v délce 80 m. Přístup z dolního můstku byl řešen uzavíratelným poklopem. Na dně Macochy byl ukotven k obrovskému balvanu mohutnými šrouby, aby mohl být neustále napínán.

Bylo rozhodnuto syfon obejít raženým 34 m dlouhým tunelem. Práci byl pověřen zkušený naddůlník ze Salmových Ostravských dolů J. Trnka. Vápenec v těchto místech je velice kompaktní a tak, když se pracovalo ve dvou skupinách, denní a noční, postupovalo se velice pomalu, místy o 2–3 dm za den. Veškerý materiál byl nakládán do vozíků, po kolejích transportován a vysypáván do Macochy. 26. prosince 1913 po odpálení obvyklých 6 vrtaných děr se objevil v levé straně tunelu otvor. Dělníci s úžasem rychle zjistili, že se nacházejí v nových prostorách bohatě zdobených krápníky. Byla to prostora „U anděla“ a z ní vybíhající „Tunelová chodba“, vracející se zpět pod „Hlinité síně“ od kterých je dělil 12 m široký, 15 m dlouhý a 6 m hluboký syfon. Po jeho vyčerpání až na skalní dno se jej podařilo překonat. Dne 30. ledna 1914 tak první člověk prostoupil volnou cestou z Pustého žlebu na dno propasti Macocha.

Místo jedné cesty se podařilo nalézt cesty dvě. Po úpravě Tunelové chodby byla urychleně dokončena práce v raženém tunelu. A tak se v únoru 1914 podařilo propojit průkop ze Zadního dómu. Chodbami bylo protaženo provizorní elektrické vedení a ve dne i v noci se pracovalo na úpravě nových prostor i dna Macochy. Elektrický proud byl přiváděn 8kilometrovým vedením z Blanska. Na Velikonoce roku 1914 byla zbývající část trasy slavnostně otevřena a první návštěvníci mohli poprvé obdivovat monumentální propast i ze dna.

Jan Flek, Petr Zajíček pracují na SJČR, oddělení péče o jeskyně